

Паламарчук А.М., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Червенкова М. Г., асистент

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» ТА «ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ САНКЦІЇ»

Питання щодо співвідношення господарсько-правової відповідальності та санкцій є досить дискусійними протягом багатьох років.

Невиконання або неналежне виконання господарських зобов'язань тягне за собою настання відповідальності суб'єктів господарювання. У сучасному світі господарсько-правова відповідальність посідає важливе місце у регулюванні відносин між суб'єктами господарювання для досягнення найбільшого ефекту у розвитку економіки.

Господарсько-правова відповідальність – багатоаспектне поняття, яке відіграє важливу роль у механізмі правового регулювання господарських відносин.

Проблеми співвідношення господарсько-правової відповідальності та санкцій розглядалися у працях Ю.П. Битяка, Л. Музики, Д. Прядка, О.М. Вінника, В.С. Щербини, В.К. Мамутова.

Термін «санкція» є явищем різноманітним. Так, Господарський кодекс України визначає господарські санкції як заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки [1].

Санкції розглядаються також як елемент логічної структури норми або як самостійна охоронна норма. В юридичній літературі існує й інше визначення господарської санкції – міра, форма, засіб господарсько-правової відповідальності [2, с. 27].

Поняття санкції використовуються також як правоохоронний засіб, негативні та небажані наслідки майново-організаційного характеру, тобто виступають мірою впливу на боржника [3, с. 358].

Господарські санкції встановлюються у нормах закону чи передбачаються сторонами у договорі до моменту вчинення право-порушення і вказують на кількісні майнові втрати або якісні організаційні зміни, яких зазнає суб'єкт господарювання, що вчинив правопорушення; реалізація санкцій виражається у конкретних засобах впливу на боржника, які не завжди співвідносяться з обсягом передбаченої господарсько-правової відповідальності; застосування санкцій може здійснюватися як у добровільному порядку, так і у примусовому порядку, згідно з рішенням уповноваженого органу.

Серед науковців існує також думка, відповідно до якої санкції

досліджуються як засіб реалізації господарсько-правової відповідальності [3, с. 361].

Досить поширеною є точка зору науковців, згідно з якою санкція визначається як міра державного примусу, що викликає несприятливі наслідки для правопорушника, які пов'язані із позбавленням майна або інших благ [4, с. 175].

Господарсько-правову відповідальність та санкції Красавчиков О.О. співвідносить у трьох аспектах: 1) відповідальність та санкції є рівнозначними поняттями; 2) поняття санкції включає у свій зміст відповідальність; 3) відповідальність є більш широким поняттям і включає у свій зміст санкції. Із наведених аспектів найбільш вдалим є включення санкцій до змісту господарсько-правової відповідальності, оскільки поняття відповідальності є більш широким та узагальнюючим, ніж поняття санкцій, яке, на нашу думку, є похідним.

Застосування господарсько-правових санкцій передбачає застосування таких функцій, як стимулююча та попереджувальна, які вказують на настання несприятливих наслідків для порушників господарських правовідносин.

Суб'єктом застосування господарсько-правових санкцій може бути як суб'єкт господарських відносин, що виступає стороною договору, так і спеціально уповноважений на те орган влади, до повноважень якого входить накладення санкцій на винного суб'єкта [4, с. 65-67].

Виходячи із вищевикладеного, можна зробити наступні висновки. Поняття господарсько-правової санкції є похідним від поняття господарсько-правової відповідальності, оскільки відповідальність найчастіше визначається як вплив на майнові інтереси боржника, шляхом застосування передбачених законом санкцій.

Проаналізувавши визначення поняття санкцій, слід зазначити, що більш вдалою є норма-дефініція Господарського кодексу, згідно з якою господарські санкції є заходами впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки.

Таким чином, застосування господарсько-правових санкцій є превентивною мірою по відношенню до суб'єктів господарювання, з метою покарання винних та запобігання вчиненню нових правопорушень.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003 – 2003 р., № 18, № 19-20, № 21-22, Ст. 144.
2. Мамутов В.К. Підприємство і матеріальна відповідальність / Мамутов В.К., Овсієнко В.В. – К.: Наукова думка, 1991. – 190 с.
3. Щербина В. С. Адміністративно-господарські санкції в системі заходів господарсько-правової відповідальності / В. С. Щербина // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 2. – С. 180-185.

4. Заярний О. А. Деякі особливості господарсько-правової відповідальності за порушення організаційно-господарських зобов'язань, що виникають з договорів / О. А. Заярний. // Вісник господарського судочинства. – 2017. – № 7. – С. 171-177.

УДК 346.1(043.2)

Панченко І.В., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Загрішева Н.В., к.ю.н., доцент

ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ І ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Сфера господарювання є надзвичайно складною з огляду на різноманітність відносин, що складаються між її суб'єктами та іншими учасниками господарського життя. Відносини, що виникають при цьому, попри свою багатоманітність, є господарськими, оскільки їм притаманні спільні специфічні ознаки:

1. Сфера виникнення - господарські системи будь-якого рівня (державного - економіка країни, територіального - економіка певного регіону, локального - суб'єкти господарювання/господарські організації);

2. Урегульованість цих відносин за допомогою господарсько-правових норм (містяться в актах господарського законодавства - в широкому розумінні, в тому числі установчих документах), у певних випадках - ще й за допомогою господарських договорів (як правового документа), що забезпечують індивідуальне "підрегулювання" з урахуванням специфіки господарського зв'язку;

3. Особливий суб'єктний склад (обов'язковим учасником цих відносин є суб'єкти господарювання - індивідуальні підприємці та/або господарські організації, в певних випадках суб'єкти організаційно/управлінсько-господарських повноважень (органи державної влади: господарські та функціональні міністерства/відомства; органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією; господарські об'єднання; холдингові компанії, засновники та власники майна суб'єктів господарювання); крім того, участь у цих відносинах також беруть (можуть брати) споживачі, громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності (ч. 1 ст. 2 ГК України) [1, с. 41-43];

4. Об'єктом господарських правовідносин є майно у формі речей і безтілесного мана/нематеріальних активів (у тому числі об'єктів права інтелектуальної та права промислової власності), необхідне для